

обявява против тях, не че недооценява значението им като по-прогресивно транспортно средство, а ръководен от своите утопично социалистически идеи. Както Ботев, така и Каравелов считат, че „и науката и индустрията, и търговията могат да се развият само тогава, когато българите бъдат свободни политически“¹⁷.

Значението на техническия прогрес за стопанското развитие на България е правилно оценявано от почти всички видни представители на нашето Възраждане - както просветни, така и революционни дейци. Отец Матей Преображенски развива нееднократно на заседанията на революционните комитети в Севлиево своите теории за кооперативно обработване на земята и използване на съвременна техника¹⁸. Сам той конструира водни помпи, пясъчни мелници, картечница, пушки, прави експерименти с перпетум мобиле и т. н. Бачо Киро възлага и ръководи построяването на триколка с педали, първата по рода си у нас, а Каблешков не само защитава внедряването на железниците у нас, но и се посвещава в тяхна служба. В своя възторжена статия Сава Филаретов¹⁹ подробно разказва за откритието на българина Никола Тошкович и неговото значение за локомотивостроенето. Тошкович е първият българин носител на патент за изобретението на сегментите на буталата на парната машина с голям икономически и технологичен ефект.

Дотук се спряхме съвсем бегло на отношението на някои видни възрожденски дейци към техническия напредък у нас. От изложеното може да се направи заключение, че големите революционери и просветители на XIX в. са разглеждали развитието на нашия народ и политическото му освобождение като комплексен въпрос, включващ като съставен елемент технико-икономическото укрепване на българите и подобряването на тяхната техническа култура.

Анализирайки българския възрожденски печат, могат да се отделят над 1 200 заглавия във вестниците и списанията, третиращи пряко или косвено технико-икономическото развитие на България²⁰. Те са насочени в следните по-важни направления, разгледани най-общо, тъй като индивидуалният анализ на всички материали представлява една обширна работа и не е предмет на настоящото разглеждане.

Един от най-третираните проблеми във възрожденския печат са комуникациите. Характерно е, че в по-голямата си част публикуваните материали свързват транспорта и съобщенията с развитието на земеделието и търговията. В уводната статия на бр.42 от 1869 г. в. „Турция“²¹ пише: „Земедельето без пътища за съобщения, без канали и без железни пътища е и ще бъде сикогои безплодно“. Възрожденският печат подробно отразява преговорите, проектирането и експлоатацията на железопътните линии, правейки ги достойни на българския народ. Много рядко железопътното